

Л. М. ОСТАПЕНКО

**ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА
XIX СТОЛІТТЯ**

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя
Факультет філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра літератури, методики її навчання,
історії культури та журналістики

Л. М. ОСТАПЕНКО

**ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА
XIX СТОЛІТТЯ**

*Навчально-методичний комплекс
для студентів філологічних спеціальностей
(за вимогами кредитно-модульної системи)*

УДК 821(1-87).09(075.8)

О-76

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 12 від 22.06.2023 р.

Рецензенти:

Михальчук Н. І. – канд. філолог наук, доцент;

Клипа Н. І. – канд. філолог. наук, доцент

Остапенко Л. М.

О-76 Зарубіжна література ХІХ ст: навчально-методичний комплекс для студентів філологічних спеціальностей (за вимогами кредитно-модульної системи). – НДУ ім. М. Гоголя, 2023. – 43 с.

У навчально-методичний комплекс увійшли всі матеріали, необхідні студентам філологічних спеціальностей заочної форми навчання для вивчення курсу зарубіжної літератури ХІХ ст. за вимогами кредитно-модульної системи. Навчально-методичний комплекс містить робочу програму навчальної дисципліни, де визначено її зміст за модулями, вміщено завдання для самостійної роботи, перелік художніх творів, плани практичних занять, теми та вимоги до виконання індивідуальних наукових досліджень, переліки питань для підсумкового контролю, додано рекомендовану літературу та електронні ресурси.

© Остапенко Л. М., 2023

© НДУ ім. М. Гоголя, 2023

ЗМІСТ

Загальна інформація.....	4
Мета вивчення навчальної дисципліни.....	5
Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців.....	7
Очікувані результати навчання з дисципліни	7
Форми поточного та підсумкового контролю.....	8
Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.....	9
Зміст навчальної дисципліни за модулями і семестрами.....	10
Тематика занять. Теми лекцій.....	19
Теми практичних занять	19
Розподіл балів для оцінювання роботи на практичних заняттях	20
Плани практичних занять	21
Теми для самостійного опрацювання.....	34
Перелік рекомендованих художніх творів	34
Модульний контроль. Орієнтовні питання за теоретичним змістом курсу	36
Розподіл балів для оцінювання модульної контрольної роботи	37
Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	38
Доповідь на студентську наукову конференцію	38
Підсумковий контроль	39
Питання до екзамену.....	39
Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	40
Рекомендована література.....	41
Інформаційні ресурси.....	43

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет / Інститут	Факультет філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра	Кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики
Мова навчання	державна
Розробник	Кандидат філолог. наук, доц. Остапенко Л. М.
Освітня програма	Середня освіта. Мова і література(англійська); Середня освіта. Мова і література(німецька); Філологія. Германські мови і літератури (переклад включно)
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Затверджено	Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Обсяг дисципліни	2,5 кредитів ЄКТС, що відповідає 75 академічним годинам, з яких 8 годин – аудиторне навчання (лекції – 4 год., практ. – 4 год.), 67 год. – самостійна робота, Підсумковий контроль: іспит у четвертому семестрі.
Статус дисципліни	Обов'язкова

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс спрямований на ознайомлення студентів з літературним процесом європейських країн, провідними явищами і видатними постатями зарубіжної літератури різних культурних епох.

Програмні компетентності:

Інтегративна. Здатність самотійно й успішно розв'язувати комплексні фахові завдання та практичні проблеми у галузі філології, спираючись на загальні й фахові теоретичні знання та застосовуючи інноваційні філологічні методи у дослідженні зарубіжної літератури.

Загальні.

Здатність навчатися і самонавчатися, свідомо ставитися до постійного саморозвитку і самовдосконалення.

Здатність знаходити, обробляти й аналізувати інформацію з різних джерел, самотійно формувати цілісну систему наукових знань про навколишній світ, орієнтуватися в цінностях буття і культури, синтезувати та поширювати наукову інформацію з фаху.

Здатність виявляти й ефективно вирішувати проблеми теоретичного і практичного характеру: використовувати потрібну інформацію, обирати обґрунтовану методологію, визначати послідовність дій у виконанні фахових завдань.

Здатність до креативної діяльності, генерування ідей, творчого розвитку у вирішенні науково-дослідницьких і освітніх проблем.

Здатність самотійно формувати культуру мислення, виявляти незалежність поглядів і самотійність прийняття рішень, бути критичним і самокритичним, толерантним до інших думок.

Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, вміти мотивувати та скеровувати їхню діяльність для досягнення спільної мети в комунікативній, соціальній і професійній сфері.

Здатність діяти на основі етичних міркувань, вирішувати будь-які

соціальні й фахові завдання з позицій демократії і гуманізму, дотримання прав людини, виявляти повагу до людей незалежно від їх походження, особливостей культури, віросповідання, віку, статі, суспільного статусу.

Здатність до усного і письмового спілкування рідною мовою на високому рівні, володіння різними стилями мовлення і письма відповідно до комунікативної ситуації, в тому числі у професійній сфері.

Здатність активно використовувати сучасні досягнення науки і техніки у повсякденному житті, оперувати новітніми інформаційними та комунікаційними технологіями в науковому процесі.

Здатність діяти з соціальною відповідальністю та громадянською свідомістю, бути обізнаним у вітчизняній і всесвітній історії, сучасних соціально-політичних і культурних процесах, спиратися на національні і світові культурні надбання в громадській і професійній діяльності, піклуватися про збереження культурної спадщини.

Здатність працювати в міжнародному контексті, керуватися цінностями європейської цивілізації, долучатися до світового наукового досвіду, бути відкритим до комунікації і співпраці в мультикультурному просторі та багатонаціональному середовищі.

Фахові

Володіти літературознавчою термінологією, знаннями про основні закономірності літературного процесу зарубіжжя, провідні напрями, методи, стилі, жанрову палітру зарубіжної літератури.

Знати світоглядне підґрунтя, естетичні програми, художні параметри літератури певної культурної епохи.

Знати творчість провідних представників зарубіжної літератури, зміст найбільш вагомих художніх творів, що репрезентують світоглядні й естетичні пошуки, традиції і новації в зарубіжній літературі.

Володіти основами аналізу літературного твору з погляду сучасних літературознавчих досліджень.

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців

Навчальний курс є наступним змістовим модулем у вивченні зарубіжної літератури після зарубіжної літератури XVII–XVIII ст.

Очікувані результати навчання з дисципліни

Знання та розуміння:

- основних тенденцій літературного процесу; провідних естетичних явищ і постатей та репрезентативних художніх творів в літературі різних епох;
- основ літературознавчого аналізу художніх творів.

Застосування знань та розуміння:

- Здатність характеризувати літературний процес доби романтизму та реалізму. вирізняти основні ідейно-естетичні тенденції, співвідношення традиції і новацій, жанрово-стильову парадигму літератури кожного періоду.
- Здатність виокремлювати провідні літературні напрями в літературі кожної доби визначати їх естетичні принципи та взаємодію, характеризувати художнє втілення естетичних концепцій у репрезентативних літературних творах.
- Здатність володіти літературознавчими поняттями під час виконання фахових завдань.
- Здатність характеризувати літературний процес та літературну творчість провідних митців у світоглядному та історико-літературному контексті.
- Здатність застосовувати набуті знання про літературний процес для цілісного аналізу художніх творів, розуміння їх ідейно-художньої своєрідності та естетичної цінності.
- Здатність самостійно аналізувати художні твори з погляду сучасної наукової методології та літературознавчих досліджень;

- Здатність формувати власну світоглядну і громадську позиції та професійну діяльність, спираючись на знання історії, суспільно-політичної та філософської думки, досягнення вітчизняної та світової культурної спадщини.

- Здатність застосовувати знання інформаційних та комунікаційних технологій в процесі пошуку, аналізу і синтезу інформації, поширення результатів наукової діяльності, комунікації та створення нових наукових проєктів.

Формування суджень:

- Здатність критично осмислювати інформацію, виробляти власну позицію в осягненні певної проблеми, аргументувати власну думку.

- Здатність планувати і творчо моделювати освітній процес, застосовувати сучасні методи аналізу літературного тексту в освітній професійній діяльності.

- Здатність до прогнозування, креативного мислення, прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах; до конструктивної взаємодії з іншими людьми; до особистісного розвитку і самовдосконалення, систематичного підвищення своєї професійної кваліфікації.

- Здатність керуватися цінностями європейської цивілізації і демократичного суспільства, бути відкритим до співпраці в мультикультурному просторі.

Форми поточного та підсумкового контролю:

- Робота на практичних заняттях і поточне тестування за текстами і темами практичних занять (до 10 балів за один тест);

- Підсумкове електронне тестування за корпусом художніх творів та теоретичним матеріалом, що не розглядалися на практичних заняттях (0-60);

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

Діагностика здійснюється з урахуванням оцінки виконання завдань до практичних занять, відповіді на практичних заняттях, тестування за творами та теорією під час проведення модульного та підсумкового контролю.

Критерії оцінювання роботи

Форми роботи	Вид роботи	Розподіл балів
Практичні заняття	Тест (співбесіда) за твором є передумовою задовільної оцінки на практичному занятті	0-5
	Відповідь за питаннями плану практичного заняття	0-3
	Виконане творче завдання (оцінюється у комплексі всієї роботи на практичному занятті)	0-2
	Разом за одне практичне заняття	10
Відповідь за теоретичним матеріалом під час модульного контролю	Вичерпна відповідь, що засвідчує глибоке розуміння вивченого матеріалу	20
	Змістовна відповідь, що засвідчує гарний рівень знань і вмінь	10-15
	Неповна відповідь, що засвідчує достатній рівень знань	5-9
	Часткова відповідь, що не відповідає вимогам	0-4
	Разом	0-10
Підсумкове тестування за творами, що не розглядалися на практичних заняттях	Корпус прочитаних художніх творів (по 5 балів за прочитаний твір)	40

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ І СЕМЕСТРАМИ

Загальні зауваги

Розділ містить теоретичний матеріал навчального курсу, що його має засвоїти студент упродовж навчального семестру.

Загальне уявлення про теоретичний зміст курсу студент отримує на лекційних заняттях (див. Тематичний план лекцій), провідні літературні явища доби поглиблено розглядаються на практичних заняттях (див. Теми практичних занять), незначна частина теоретичного матеріалу пропонується для самостійного опрацювання (див. Теми для самостійного опрацювання).

Студенти, що навчаються самостійно, опановують теоретичний матеріал самостійно за змістом програми й орієнтовними питаннями для підсумкового контролю, послуговуючись рекомендованим переліком літератури до курсу та електронними джерелами.

Знання теорії курсу перевіряється в аудиторії шляхом обговорення на практичних заняттях та підсумкового тестування.

Студенти, що навчаються дистанційно, мають змогу проходити тестування за практичними заняттями в онлайн режимі, попередньо узгодивши з викладачем час та формат тестування.

Зарубіжна література XIX ст.

Модуль I. Література романтизму кін. XVIII – I пол. XIX ст.

Тема 1. Періодизація літератури XIX ст. XIX століття як «століття історії». Хронологічні межі XIX ст. як історико-літературного періоду. Суспільно-історичні передумови виникнення романтизму. Французька революція як переломний момент європейської історії. Поява романтизму. Суспільно-історичні передумови виникнення реалізму. Взаємодія романтизму й реалізму і проблеми періодизації літературного процесу XIX ст. Поява модернізму як початок літератури XX ст.

Тема 2. Романтизм: витоки, світоглядні засади, естетичні принципи, особливості поетики, течії, жанри. Сутність романтизму. Преромантизм. Світоглядні засади романтизму. Естетика й поетика романтизму. Течії в літературі романтизму: рання (ієнська школа), народно-фольклорна, байро-нічна, гротескно-фантастична, утопічна, вальтерскоттівська. Жанрова система літератури романтизму.

Тема 3. Німецький романтизм. Загальна характеристика німецького романтизму. Умови формування німецького романтизму. Особливості німецького романтизму. Етапи розвитку німецького романтизму.

Діяльність ієнського гуртка. Новаліс. Провідні естетичні ідеї ієнської школи (Ф.Шлегель «Фрагменти»). Філософське сприйняття світу. Новаліс як виразник духу раннього романтизму. Втілення ідей ієнських романтиків у романі «Генріх фон Офтердінген». Тема митця і мистецтва і романі. Образ Блакитної квітки як символ німецького романтизму.

Гейдельбергський етап німецького романтизму: розвиток народного або фольклорного романтизму. Брати Грімм. Ідейна програма гейдельберців. Збірники німецьких народних пісень «Чарівний ріжок хлопчика» Ахіма фон Арніма і Клеменса Брентано та «Дитячих і сімейних казок» Якоба і Вільгельма Грімм як декларація повернення до народної традиції. Філологічні дослідження братів Грімм. Розвиток жанру казки в німецькому романтизмі. Тема родвоєння людини у літературній казці Адельберта фон Шаміссо «Дивовижна пригода Петера Шлеміля».

Гротескно-фантастичний, або «гофманівський» романтизм. Е.А.Гофман. Звернення до сучасних суспільно-політичних проблем у творчості Ернеста Теодора Амадея Гофмана. Вільгельма Гауфа. Тема взаємин життя і мистецтва у збірці Гофмана «Фантазії в манері Калло». Дві сфери буття і два типи людей у творах Гофмана. Своєрідність фантастики. Естетичні погляди Гофмана у казці-повісті «Золотий горнець». Гротеск і романтична іронія у викритті філістерської психології. Особливості сюжетобудови. Соціальна

сатира у казці-повісті «Малюк Цахес на прізвисько Ціеннобер». Антипросвітницькі тенденції. Філософська проблематика. Гротескність образу головного героя. Функція іронії у творі. Конфлікт митця з дійсністю у романі «Життєва філософія Кота Мурра». Художні особливості роману. Значення творчості Гофмана.

Тема 4. Англійський романтизм. Загальна характеристика англійського романтизму. Суспільно-політичні умови формування розвитку англійського романтизму. Своєрідність англійського романтизму. Етапи розвитку англійського романтизму.

Поезія раннього романтизму. «Озерна школа». Значення збірки «Ліричні балади» Вільяма Вордсворта і Семюеля Тейлора Колріджа в історії англійського романтизму. Поняття «озерна школа» англійського романтизму та її представники.

Поетична творчість Вільяма Вордсворта. Соціальна тематика і поетизація патріархального укладу життя Англії в поемах Вордсворта «Провина і скорбота», «Розорена хатина». Тема дитинства в баладах «Люсі Грей, або Самотність», «Семірко нас», «Терен». Тема покинутого села у творах «Брати», «Майкл», «Аліса Фелл, або Бідність» та ін. Особливості змалювання природи рідного краю у поезіях Вордсворта («Рядки, складені в декількох милях від Тинтернського абатства», «Тисова дерево», «До Зозулі», «Нарциси», «Нічний спокій», «Метелик» тощо). Здобутки Вордсворта у розробці жанру балади, сонета, модифікації жанрів елегії і послання. Філософська поема «Пустельник» як підсумок творчості Вордсворта. Романтичний образ світу в поемі «Прелюдія».

Творчість Семюеля Кольриджа. Соціальні ідеали «Пантісократії» в ранніх сонетах поета. «Сказання про Старого Мореплавця». Містична складова сюжету. Біблійні мотиви у творі. Ідея твору. Проблема жанру. Художні особливості твору: фантастика, символіка, прийом контрасту, музичність вірша. Поема «Кристабель». Джерела поеми. Використання фольклорних мотивів.

Сюжет твору. Ідея поеми. Особливості стилізації. Колрідж як теоретик романтичної естетики в лекціях про Шекспіра та літературно-критичних статтях «Biographia Literaria».

Творчість Роберта Сауті. Ідеї протесту і боротьби за свободу у ранніх творах поета (драматична поема «Уот Тайлер» поема «Жанна д'Арк», монодрами «Дружина Фергюса» і «Лукреція»). Характерні риси романтичного мислення у поемах на східні сюжети: «Талаба-руйнівник», «Медок», «Прокляття Кехами». Увагадо історії в дослідницьких працях «Історія Бразилії», «Життя Нельсона, «Біографія англійських адміралів» та ін.

Творчість Джорджа Ноела Гордона Байрона. Лірика Байрона. Тема свободи в громадянській ліриці. Значення образів Прометея («Прометей») і Наполеона («Наполеонівський цикл»). Своєрідність пейзажної лірики Байрона. Програмовий вірш «Хотів би жити знову в горах». Біблійні мотиви у творі. Інтимна лірика Байрона та її адресати. Провідне значення мотивів втрати, зради, провини («Згадай того, хто любовою страсть...»). Філософська лірика Байрона. Романтичне наповнення біблійних мотивів у ліричному циклі «Єврейські мелодії» («На ріках вавилонських», «Мій дух, як ніч...»). Апокаліптичні мотиви у поезії «Пітьма». Східні поеми Байрона («Гяур», «Абідоська наречена» «Корсар», «Лара», «Мазепа» та ін). Жанрове новаторство. Поява байронічного героя. Романтична тематика. Художні особливості. «Чайльд Гарольдова мандрівка». Історія створення. Семантика назви. Сюжетика. Жанрова специфіка. Особливості композиції. Багатовимірність змісту. Особливості осмислення біблійних образів і подій Священної історії в містеріях Байрона «Каїн», «Небо і Земля». Богоборчі мотиви. Роман у віршах «Дон Жуан» як «епічна сатира». Своєрідність рецепції образу Дон Жуана. Ліричне начало у творі. Особливості строфіки. Внесок Байрона у світову літературу.

Творчість Вальтера Скотта. Вплив В.Блейка на формування поглядів В.Скотта. Двотомник «Пісень шотландського кордону». Народна та історична тематика балад і поем Скотта. Сюжет і тематика балади «Замок Смальгольм, або Іванів вечір». Створення жанру історичного роману в літературі

романтизму. Літературні традиції в романі В.Скотта. Особливості історичного роману В.Скотта. Групи романів В.Скотта за тематично-проблемним принципом. Звернення до національної історії доби Середньовіччя в романі «Айвенго». Сюжет роману. Особливості образотворення в романі. Авторська позиція. Художні Значення творчості В.Скотта.

Тема 5. Література романтизму у Франції. Розвиток романтичної літератури Франції ХІХ ст. Суспільно-історичні чинники формування французького романтизму. Етапи розвитку французького романтизму. Особливості французького романтизму.

Творчість Жорж Санд (Аврори Дюпен). Проблема жіночої емансипації в психологічних романах «Індіана», «Лілея». Образ жінки в романах Жорж Санд як сильної незалежної особистості. Особливості психологізму у змалюванні жіночих образів. Жанр соціально-утопічного роману у творчості Жорж Санд. Байронічний герой роману «Орас». «Народний романтизм» та ідеал творчо обдарованої особистості з народу в діалогії «Консуело» і «Графиня Рудольштадт». Естетичні та соціально-історичні проблеми романів. Жанрова специфіка. Втілення «ідеальної правди» у «сільських повістях» Жорж Санд («Жанна», «Франсуа-знайда», «Маленька Федетта» та ін). Значення творчості Жорж Санд в літературі епохи.

Творчість Віктора Марі Гюго. «Живописний романтизм» поезії В.Гюго. Програмове значення збірки «Орієнталії» в реформуванні французької поезії. Поетичне новаторство Гюго. Теорія романтизму у «Передмові до драми «Кромвель». Естетика романтичної драми В.Гюго. Роман «Собор Паризької Богоматері» як вершина французького романтизму. Провідні проблеми роману. Система образів роману, їх еволюція та засоби створення. Особливості історичного роману В.Гюго. Соціально-історична проблематика роману «Знедолені». Жанрова специфіка твору. Значення творчості В.Гюго.

Тема 6. Література романтизму у США. Загальна характеристика американського романтизму. Соціокультурні передумови формування романтизму у США та європейські впливи. Етапи розвитку американського романтизму. Специфіка американського романтизму. Художні особливості американського романтизму. Течії американського романтизму.

Творчість Вашингтона Ірвінга. Ірвінг як засновник американської новелістики (збірки: «Книга начерків», «Брейсбрідж-холл», «Оповідання мандрівника», «Альгамбра»). Особливості новел Ірвінга. «Ріп Ван Вінкль» як програмовий твір письменника. Вплив Ірвінга на американську літературу.

Творчість Едгара Алана По. Теорія романтизму Е.По. Сутність містичного жанру («Двічі розказані історії»). Вимоги до поезії («Основи вірша», «Філософія творчості», «Поетичний принцип»). Тематика поезій Е.По (зб «Тамерлан та інші вірші», «Аль Арааф», «Вірші», «Ворон»). Філософський зміст поезії «Ворон». Художнє новаторство поезії «Дзвони». Тематичні групи новел Е.По та їх художні особливості. Своєрідність новел Е.По. Значення творчості Е.По.

Творчість Натаніеля Готорна. Новелістика Н.Готорна. Тематичні групи і художні особливості новел Готорна. Теорія романтизму Н.Готорна («Митниця»). Романістика письменника. Жанрова специфіка роману «Червона літера». Проблематика твору. Система образів. Особливості психологізму. Формування нового типу свідомості в романі. Значення творчості Н. Готорна.

Модуль II. Література реалізму 30-х-70-х років XIX ст.

Загальна характеристика літератури реалізму. Передумови і час формування реалізму. Суспільно-економічні чинники. Філософське підґрунтя реалізму. Наукові відкриття та їхній вплив на формування нової естетики. Поява і значення терміну. Особливості естетики реалізму як літературно-мистецького напрямку. Поняття критичного (класичного) реалізму. Жанрова система реалізму. Національна специфіка та етапи розвитку реалізму.

Література реалізму у Франції. Передумови формування та особливості французького реалізму. Складність суспільної ситуації та її вплив на особливості французького реалізму. Взаємини з романтизмом. Теоретичні підвалини французького реалізму. Етапи розвитку. Провідні жанри французької реалістичної літератури.

Творчість Фредеріка Стендаля (Анрі Марі Бейль) (1783-1842). Оригінальність творчого методу Стендаля як синтез романтизму і реалізму. Естетичні погляди Стендаля в трактаті «Расін і Шекспір». Значення новели «Ваніна Ваніні, або Деякі подробиці стосовно останньої венті карбонаріїв, викритої в Папській області» у творчості Стендаля. Людина і час у соціально-психологічному романі «Червоне і чорне». Реалістичне зображення долі молодого людини епохи Реставрації. Семантика назви твору. Особливості композиції та стилю. Засоби психологізму. Соціальний вимір роману. «Люсьєн Льовен» («Червоне і біле»). Художня своєрідність «Італійських хронік». Соціально-політичний зміст роману «Пармська обитель». Значення Ф.Стендаля у формуванні французького соціально-психологічного і соціально-політичного роману.

Творчість Оноре де Бальзака. Естетичні погляди Бальзака. Творчий принцип зображення «чоловіків, жінок і речей». «Людська комедія» як маніфест французького реалізму. Відтворення головних законів функціонування суспільства, «всі типи людей, всі суспільні позиції, втілити всі соціальні зрушення». Проблемно-тематичні групи «Людської комедії». Повість "Шагренева шкіра" як "формула нашого теперішнього часу". Модель сучасного суспільства у романі «Батько Горію». Філософія лихварства як ознака доби у соціально-психологічній повісті «Гобсек». Значення «Людської комедії» Бальзака.

Творчість Проспера Меріме. Своєрідність творчого методу та стилю Меріме. Художні особливості новелістики Меріме. Групи новел Меріме за проблемно-тематичними ознаками. Проблема людини і суспільства в новелах

про сучасність. Проблема людини і цивілізації в екзотичних новелах. Значення творчості Меріме як розробника реалістичної новели.

Творчість Гюстава Флобера. Естетичні погляди Флобера. Особливості "об'єктивного стилю". Формула сучасної душі за романом "Пані Боварі". Особливості психологізму в романі. Своєрідність сюжетобудови роману. Проблема авторської присутності. Сутність боваризму. «Саламбо» як репрезентація жанру історичного роману у творчості Флобера. Повернення до «буржуазної сучасності» та історія покоління у романі Флобера «Виховання почуттів». Збірник «Три повісті» («Іродіада», «Легенда про святого Юліана Милостивого», «Проста душа») та його місце у доробку письменника. Внесок Флобера в європейську літературу реалізму.

Поети «Парнасу». Творчість Ш.Бодлера. Естетичні принципи поетів "Сучасного Парнасу" та їх значення у становленні модернізму. Вираження декадансного світосприйняття у творчості Ш.Бодлера. Діалектика добра і зла і збірці «Квіти зла». Розділи і тематика збірки. Програмовий зміст поезії «Альбатрос». Філософські роздуми про життя і мистецтво у вірші «Падло». Проблема творчого методу Бодлера.

Література англійського реалізму. Ч. Дікенс, В.Текерей, Ш.Бронте. Вікторіанство як феномен культури. Чинники та етапи розвитку англійського реалізму. Особливості англійської літератури реалізму.

Творчість Чарльза Джона Гаффема Дікенса. Жанр нарису в ранній творчості Дікенса як увертюра до романістики письменника. Національний гумор в «Посмертних записках Піквікського клубу». «Пригоди Олівера Твіста» як перший зразок роману виховання. Особливості сюжетобудови роману виховання та його вплив на романістику Дікенса і його наступників. Програма морального виховання в циклі «Різдвяні повісті». Поєднання реалістичних і романтичних елементів у повісті «Різдвяна пісня в прозі (Святкове оповідання з привидами)». Своєрідність «різдвяного фіналу». Три історії занепаду в романі «Домбі і Син. Торгівля оптом, уроздріб і на експорт». Особливості образотворення. «Життя Девіда Копперфілда, про яке він сам розповідає» як

зразок роману про митця. Тема втрачених ілюзій у романі «Великі сподівання». Значення творчості Діккенса.

Творчість Вільяма Мейкпіса Текерея. Естетичні погляди письменника. Жанр нарису у ранній творчості Текерея. Сатиричний характер «Книги снобів, написаної одним із них». «Ярмарок марнославства» як «Роман без героя» вікторіанської доби. Художні особливості твору. Традиції Просвітництва в романі. Морально-етична проблематика роману «Історія Генрі Есмонда, есквайра». Значення творчості Текерея.

Творчість Шарлотти Бронте. Літературна діяльність сестер Бронте. Романістика Ш.Бронте в контексті доби. Автобіографічність прози Бронте. Маніфестація боротьби за жіночі права в романі «Джен Ейр». Новаторство жіночого образу. Нове розуміння щастя і кохання в романі. Релігійний зміст твору. Художні особливості роману. Соціальна проблематика роману «Шерлі». Історія жіночої долі в романі «Містечко». Тема праці в романі. Особливості образотворення. Значення творчості Ш.Бронте.

ТЕМАТИКА ЗАНЯТЬ

Теми лекцій

	Назва теми	Кількість годин
	Періодизація літератури XIX ст. Романтизм.	2
	Реалізм. Загальна характеристика	2
	Разом	4

Теми практичних занять

Практичні заняття є важливою складовою навчального курсу і є обов'язковими для відвідування. Вони мають на меті поглибити теоретичні знання студентів та вміння аналізувати художній твір.

До розгляду на практичних заняттях пропонуються твори, що вважаються знаковими в європейській літературі романтизму та реалізму.

Студенти мають можливість обирати теми для обговорення.

№	Назва теми	Кількість годин
11	Казка-повість Е.А.Гофмана «Малюк Цахес»	1
22	Повість М.Гоголя «Шинель»	1
33	Повість О.Бальзака «Гобсек»	1
44	Роман Ш.Бронте «Джейн Ейр»	1
	Усього	4

**Розподіл балів для оцінювання роботи студентів
на практичних заняттях**

Вимоги та критерії оцінювання роботи студентів на практичних заняттях	Кількість балів
Прочитаний художній твір, що перевіряється викладачем шляхом письмового тестування на кожному занятті	5 балів У разі незарахування тексту на занятті студент перескладає тест під час модульної контрольної роботи
Письмово виконане завдання за текстом прочитаного твору (перевіряється викладачем на кожному занятті та подається екзаменатору під час підсумкової перевірки).	2 бали Відсутність виконаного письмового завдання на практичному занятті позбавляє можливості отримати бал за цей вид роботи пізніше.
Відповідь (усна чи письмова) за питанням плану практичного або стислий конспект або схеми відповідей за питаннями плану практичного (у разі дистанційного навчання) на оцінку: «3», «4», «5»	При оцінюванні береться до уваги глибина розуміння теоретичного матеріалу і осмислення художнього твору, вичерпність відповіді, самостійність викладу 1 бал, 2 бали, 3 бали

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема *Казка Е.Т.А.Гофман «Малюк Цахес на прізвисько Циннобер»*

План

1. Історія створення.
2. Жанрові особливості твору:
 - ознаки літературної казки,
 - поєднання рис новели та повісті.
3. Сатирико-метафоричний зміст казки:
 - соціальна проблематика,
 - антипросвітницькі настрої.
 - естетична концепція автора.
4. Репрезентація двосвіття Гофмана у системі образів повісті:
 - світ філістерів (Фабіан, Кандіда, Мош Терпін, князь, барони) та його викриття;
 - світ магії (фея Розабельверде, лікар Проспер Альпанос) і їхня роль у творі;
 - світ митців (Бальтазар) та авторське ставлення до нього.
5. Гротескно-фантастичне відтворення дійсності:
 - фантастика,
 - травестія,
 - гротеск,
 - романтична іроніята їхня роль у повісті Гофмана.

Творче завдання

- Випишіть із тексту приклади фантастики, травестії, гротеску, романтичної іронії та поясніть їхні функції у творі.

Література

1. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл [2-ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с. С. 222-225 URL.: https://shron1.chtyvo.org.ua/-Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_KhIKh_-_pochatku_KhKh_stolittia.pdf
2. Куліченко А. К., Хабарова О. О. Специфіка романтичного гротеску в творах Е. Т. А. Гофмана «Малюк Цахес» ТА «Золотий горнець» URL.: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/147>.
3. Лімборський І. Психологія героя романтизму і новела Гофмана «Золотий горнець». *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2004. № 7. С. 43–45.
4. Лобода О. 20 запитань класові. *Зарубіжна література*. 2003. № 46. С. 2–3.
5. Лотоцька Р.О. Урок у запитаннях і відповідях (До вивчення творчості Е.Т.А.Гофмана). *Всесвітня література*. 1998. № 1.
6. Пона Л.М. «І все його існування – відчуття глибоко незбориного боно». Вивчення творчості Е.Т.А.Гофмана. *Зарубіжна література*. 1998. № 6.
7. Ружевиц Т. Заирнути до фантазмагоричного світу Е. Т. А. Гофмана. *Вікно в світ*. 1999. № 3. С. 150-156.
8. Свідер І. Сюжетна функція магичних предметів у романі Гофмана «Малюк Цахес, на прізвисько Цинобер» *Слово і Час*. 2009. № 5. С. 93-99. URI: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/133052>.
9. Свідер І. А.. Предметний світ у творах В. Скотта та Е. Т. А. Гофмана: монографія; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський: [б. в.], 2011. 160 с.
10. Середюк Т. Комічне в казці Е.Т.А.Гофмана «Крихітка Цахес». *Зарубіжна література*. 2001. № 40. С. 40.

10. Савчук О. Фантастична історія злету і падіння Цахеса. Е.Т. А. Гофман. «Крихітка Цахес на прізвисько Ціннобер». 8 кл. *Зарубіжна література*. 2004. № 47. С. 8–9.

11. Остапчук В. Е.Т.А.Гофман «Малюк Цахес на прізвисько Ціннобер». Урок-загадка. *Зарубіжна література*. 2001. № 11. С. 3.

12. Поколотний Л., Вечірко О. Е.Т.А.Гофман «Малюк Цахес на прізвисько Ціннобер» (Матеріали до одного з варіантів уроку) 8 кл. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2002. № 1. С. 21–22.

Тема **Повість Миколи Гоголя «Шинель»**

План

1. Творча історія повісті «Шинель».
2. Семантика назви твору. Символіка образу шинелі.
3. Проблематика повісті. Тема «маленької людини».
4. Образ Акакія Акакійовича Башмачкіна:
 - автобіографічне,
 - соціально-історичне,
 - загальнолюдське в образі.
5. Сюжетно-композиційні особливості твору, ідейно-художня роль фіналу.
6. Жанрово-стильова своєрідність твору. Традиції агіографічного жанру у повісті.
7. Своєрідність хронотопу. Образ Петербурга і художні засоби його створення.
8. Риси романтизму і реалізму у повісті Гоголя.

Творче завдання

- Знайти риси романтизму і реалізму у повісті Гоголя визначити їх функції у творі.

Література

1. Абрамович С. Д. «Шинель» Гоголя как метафора властной маскулинности. *Гоголезнавчі студії: Вип. IX (26)*. Ніжин: ФОП Лук'яненко В. В. ТПК «Орхідея», 2020. С. 5–21.
2. Бетко І. Під покровом гоголівської «Шинелі»: архетипи проти стереотипів (спроба ритуально-міфологічного аналізу повісті). *Слово і Час*. 2010. № 4. С. 35-45. URI: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/141913>.
3. Богданова О. Ад и чистилище в повести Гоголя «Шинель». *Проблеми сучасного літературознавства*. 2016. Вип. 23. С. 77-91. URL.: <http://psl.onu.edu.ua/article/view/129420>
4. Бочаров С.Г. Холод, стыд и свобода: (История литературы sub specie Священной истории). *Вопросы литературы*. 1995. №5. С. 126–157.
5. Киченко А. С. Молодой Гоголь: поэтика романтической прозы: монографія. *Нові гоголезнавчі студії: Вип. 4 (15)*. Ніжин: ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. 224 с.
6. Ковальчук О. Г. Гоголь: Буття і страх: монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2009. 127 с.
7. Мацапура В. И. Н. В. Гоголь: художественный мир сквозь призму поэтики: монографія. Полтава: Полтавський літератор, 2009. 304 с.
8. Михед Павло. Слово художнє, слово сакральне... Збірник статей. Ніжин : ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. 172 с.
9. Остапенко Л.М. Загублена шинель Сільського лікаря, або Знову про Попелюшку: до вивчення творчих зв'язків М. Гоголя і Ф. Кафки. Частина І. Вбирання. Література та культура Полісся. № 5. Філологічні науки. Вип.80. Ніжин. 2016. С. 163-169. URL.: [Загублена шинель сільського лікаря, або Знову про ... nbuv.gov.ua › j-pdf › Ltkpfil...](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ltkpfil...)
10. Остапенко Л.М. Загублена шинель Сільського лікаря, або Знову про Попелюшку: до вивчення творчих зв'язків М. Гоголя і Ф. Кафки. Частина ІІ. Бранці вбирання. Література та культура Полісся. № 6. Філологічні науки.

Вип.82. Ніжин. 2016. С.48-55. URL.:

http://www.ndu.edu.ua/images/stories/polissya/contents_82.pdf

11. Остапенко Л.М. Загублена шинель Сільського лікаря, або Знову про Попелюшку: до вивчення творчих зв'язків М. Гоголя і Ф. Кафки. Частина III. Вибранці. Література та культура Полісся. № 7. Філологічні науки. Вип.84. Ніжин. 2016. С. 334-341.
12. Скляр В. Антижитийні мотиви повісті Николая Гоголя Шинель. *PRZEGLĄD RUSYCYSTYCZNY* 2019, nr 2 (166). URL.: <https://www.journals.us.edu.pl › article › view>
13. Ткачук М. Семантика екзистенційного світу повісті Миколи Гоголя «Шинель» . *Гоголезнавчі студії*. Ніжин, 2009. Вип. 18. С. 193-200. URL.: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27875/16-Tkachuk.pdf?sequence=1>
14. Ейхенбаум Б. М. Як зроблено «Шинель» Гоголя. URL.: http://ni.biz.ua/12/12_16/12_16228_kak-sdelana-shinel-gogolya.html.

Тема *Роман Ф. Стендаля «Червоне і чорне»*

План

1. Історія написання роману
 - прототипи,
 - соціально-історичне тло,
 - значення підназви.
2. Семантика назви роману «Червоне і чорне» у наукових дискусіях.
3. Композиційні особливості роману.
4. Еволюція образу Жюльєна Сореля:
 - вплив революційних подій,
 - ставлення до Наполеона,
 - мета та засоби її досягнення,

- прийняття вироку.
5. Психологізм Стендаля. Засоби розкриття внутрішнього світу героя.
 6. Жанрова природа твору.
 7. Особливості стилю Стендаля.

Творче завдання

- Знайти у творі художні деталі, що увиразнюють назву роману.

Література

1. Бондарчук Г. Переможець чи переможений? (Урок-дослідження образу головного героя роману Стендаля «Червоне і чорне» з елементами компаративістики). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2010. № 7 – 8. С. 62 – 64.

2. Гончар М. Р. Проникливий спостерігач людських характерів: Урок-ток-шоу за романом Стендаля «Червоне і чорне». *Зарубіжна література в школах України*. 2006. № 7 – 8. С. 65 – 67; *Всесвітня література та культура*. 2008. № 4. С. 5 – 7.

3. Дітькова С.Ю. «Жив, кохав, страждав...». До вивчення творчості Стендаля. *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 7 – 8. С. 12 – 16.

4. Назарова В. Н. Два літературних шедевра. Методические рекомендации к изучению произведений Стендаля и Бальзака. *Зарубіжна література в школах України*. 2007. № 9. С. 21 – 24.

5. Ковбасенко Ю. Стендаль (1783 – 1842). *Тема*. 2002. №2. С. 55 – 58.

6. Назарова В.Н. Два літературних шедевра. Методические рекомендации к изучению произведений Стендаля и Бальзака. 10 класс. *Зарубіжна література в школах України*. 2007. № 9. С. 21 – 24.

7. Ружевиц Т.М., Ружевиц Я.І. У погоню за щастям. За романом Стендаля «Червоне і чорне». *Зарубіжна література в школах України*. – 2006. № 7 – 8. С. 22 – 24; *Всесвітня література та культура*. 2008. № 4. С. 2 – 5.

8. Троцик О. Війни Жюльєна Сореля: поразка чи перемога? Урок за романом «Червоне і чорне» Ф.Стендаля. *Всесвітня література в навчальних закладах України*. 2000. №1. С. 23 – 25.

9. Удовиченко Л.М. Осягнути глибину новаторства «майстра літературних іде». *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2005. № 7. С. 49 – 52.

10. Чечетіна Л.А. Система уроків з вивчення роману Ф. Стендаля «Червоне і чорне». *Зарубіжна література в школах України*. 2010. № 9. С. 58 – 64.

Тема *Повість О. де Бальзака «Гобсек»*

План

1. Місце повісті «Гобсек» у «Людській комедії».
2. Творча історія повісті «Гобсек».
3. Ідейний зміст образу Гобсека та засоби його створення:
 - типове і виняткове в образі Гобсека, його неоднозначність та еволюція,
 - філософія і мораль Гобсека, оригінальність тлумачення проблеми влади грошей,
 - функція портрету та інтер'єру у створенні образу.
4. Другорядні персонажі твору:
 - засоби створення образів,
 - їх зв'язок із головним героєм,
 - роль у розкритті ідейного задуму.
5. Особливості композиції твору та її функції.
6. Риси романтизму і реалізму в повісті.

Творче завдання

- Виписати з тексту повісті приклади характеристики образу засобами портрету та інтерєру і пояснити їх роль у втіленні авторського задуму.

Література

1. Вакулюк П. На вівтарі святої любові. *Зарубіжна література*. 2002. №34.
2. Затонський Д. Творець людської комедії / О.де Бальзак: Твори в 10 т. – Т. 1. К., 1989. С.5-41.
3. Єременко О.В. Влада золота та її філософія в повісті «Гобсек». *Всесвітня література*. 1999. №4. С.23-25.
4. Кучерук О.А. Основні принципи творчого методу Оноре де Бальзака в повісті «Гобсек». Оноре де Бальзак: грані, інтерпретація, Україна: зб. наук. Праць Міжнародної наук.-практ. конференції, присвяченої 220-річчю з дня народження письменника (Бердичів, 15-16 трав. 2019 р.). К. : Вид-во Людмила, 2019. С. 113-120. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/30526/1/%D0%91%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%B0%D0%BA-рc.pdf>
5. Наливайко Д.С. Бальзак: життя і творчість. К., 1986.
6. Мухін В.О. «Гобсек» О.де Бальзака. *Всесвітня література*. 2001. №9. С.44.
7. Пастернак Б.Б. Хто ж він – мсьє Бальзак? *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2002. №6. С.14-15.
8. Пацановська Л.І. Гобсек – це не лише живоглот. *Всесвітня література*. 1999. №4. С.21-23.
9. Тихомирова Л.В. Майстер життєписної виразності. *Всесвітня література*. 2002. №9. С.45-47.
10. Хроменко І. Титан праці Бальзак. *Зарубіжна література*. 2002. №34. С.6-8.
11. Шуренок Т. Життя і творчість О. де Бальзака. *Зарубіжна література*. 2003. №34. С.8-11.

Тема

Роман Г. Флобера «Пані Боварі»

План

1. Історія створення «Пані Боварі»:
 - задум роману;
 - семантика підзаголовку;
 - соціально-побутове тло в романі.
2. Сюжетно-композиційні особливості твору та їх роль у розкритті трагедії Емми Боварі.
3. Ідейний зміст роману. Сутність «боваризму».
4. Система образів роману та засоби їх створення.
 - Шарль Боварі. Принципи зображення характеру.
 - Родольф, Леон та їхня роль у житті Емми.
 - Пан Оме. Значення образу.
5. Особливості «об'єктивного стилю» Г.Флобера. Прихована полеміка з романтизмом.

Творче завдання

- Знайти у тексті приклади художньої деталі, що увиразнюють авторську позицію.

Література

1. Андронік А. Від Емми до Фелісите. Герої Г.Флобера крізь призму жанрового живопису. *Зарубіжна література*. 2001. №35. С. 3 – .
2. Висоцька Р.Р.»Пані Боварі» - літературний шедевр епохи французького реалізму. *Науковий вісник ХДУ Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. № 2. 2018. Розділ СЕКЦІЯ 2. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/fil_2010_1/101-104.pdf
3. Всеблаженство буття в собі та злиденність його сенсу. Історія психології та психологія спокуси. Г. Флобер (1821 – 1880), А. Франс (1844 – 1924) //

- Історія психології: ХІХ – початок ХХ століття: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К., 2007. С. 493 – 499.
4. Єременко О. У полоні романтичних уявлень, або Обережно: боваризм. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 1999. №7. С. 42 – 45.
 5. Ковбасенко Ю. Гюстав Флобер (1821 – 1880). *Тема*. 2002. №2. С. 61 – 64.
 6. Мацевко Л. Всупереч літературознавчій традиції (переосмислення ролі та місця жінки в суспільстві у творах Флобера і Винниченка). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2000. №2. С. 45 – 47.
 7. Мигальчинська В. М. Провінційні історії. Урок за романом Гюстава Флобера «Пані Боварі». *Всесвітня література та культура*. 2008. № 4. С. 25 – 26.
 8. Наливайко Д. Роман, що започаткував новітню прозу // Флобер Г. Пані Боварі. Проста душа. Х.: Фоліо, 2002. С. 3 – 18.
 9. Ніколенко О. Густав Флобер. *Тема*. 2005. №3 – 4. С. 9 – 37.
 10. Скобельская О. "Величайший "антироман" своего времени (Г. Флобер "Госпожа Бовари"). *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2002. № 8. С. 62–64.
 11. Султанов Ю. Гюстав Флобер: «немає прекрасних думок без прекрасної форми і навпаки». *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2000. №11. С. 35 – 40.
 12. Сулова В. Аналіз художнього твору в аспекті психології головного героя на прикладі романів Стендаля, Бальзака, Флобера. *Зарубіжна література (Шкільний світ)*. 2012. №15. С. 34 – 35.
 13. Фінчук Г.В. «Дві речі підтримують мене – любов до Літератури і ненависть до Буржуа...» Творчість Гюстава Флобера. *Зарубіжна література в школах України*. 2007. № 8. С. 37 – 41.
 14. Фінчук Г. В. Любов і ненависть Гюстава Флобера. *Всесвітня література та культура*. 2008. № 4. С. 21 – 25.
 15. Шелкова Н. В. Матеріали до вивчення роману Г. Флобера «Пані Боварі». *Зарубіжна література в школі (Основа)*. 2009. №9. С. 37 – 39.

16.Щербакова М.Ю., Кравченко Я.П. Характеротворче значення костюмною деталі в романі Г.Флобера «Пані Боварі». *Вісник Запорізького національного університету* №1, 2010. С. 101-104. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/fil_2010_1/101-104.pdf

Тема *Роман Ш.Бронте «Джен Ейр»*

План

1. Творча історія роману:
 - літературні джерела твору.
 - автобіографічний аспект роману.
2. Жанрова природа твору. Поняття «вікторіанського роману».
3. Сюжетно-композиційні особливості роману.
4. Проблематика роману:
 - проблема жіночої емансипації,
 - проблема виховання нової людини,
 - проблема релігії.
5. Образна система роману:
 - новаторство письменниці в створенні образу головної героїні.
 - трактування образу байронічного героя (містер Рочестер).
6. Синтез романтичної і реалістичної естетики в романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр».

Творче завдання

- Знайти у тексті елементи романтизму і пояснити їх функції.

Література

1. Анненкова О. С. Англійська література вікторіанської епохи. Курс лекцій: навч. посібник. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. С. 19–34, 89–126. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33100/Annenkova.pdf;jsessionid=DE6272E89C9DC2F5F5AA4EC75D5D8DBC?sequence=1>.
2. Баньковська Г. О. Інтертекстуальність як проблема перекладу (на матеріалі роману Ш.Бронте «Джен Ейр»). Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра. Суми 2020. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9705/5/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
3. Бесараб О. М. Типологія жіночих образів у романістиці Шарлотти Бронте : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2013. 20 с.
4. Бесараб О. М. Жіночі образи творів Бронте. типологічний аспект URL: <https://ukrsense.dp.ua › article › download>
5. Гржанда Н. Романтичний дискурс в романі Ш. Бронте «Джейн Ейр» URL: <http://ndsif.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/16>.
6. Нікітенко О.В. Ідіостиль Шарлотти Бронте на прикладі роману «Джейн Ейр». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018 № 37 том 4. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v37/part_4/18.pdf.
7. Каніболоцька О.А. Формування читацької культури школярів на заняттях з позакласного читання. За романом Ш. Бронте „Джейн Ейр». *Зарубіжна література в школах України*. 2006. № 9. С.20-23.
8. Парахонько Л.В. Зіставний аналіз концептуально-фреймового конструювання жіночої ідентичності (на матеріалі роману Ш.Бронте «Джейн Ейр»). Питання лінгвоконцептології та дискурсології. № 35 (2021). URL: <http://mova.onu.edu.ua/article/view/237849>.

9. Ревуцька С.К., Форгель М.В. Елементи автобіографії у романі Ш. Бронте «Джейн Ейр». Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2020. № 2 (20). С. 113-118. URL: <https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/11.pdf>

10. Сидоренко С.І. Відтворення інтертекстуальності роману Ш. Бронте "Джен Ейр" в українському перекладі. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (філологічні науки). Частина I. 2010. № 13 (200). С. 150-156. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/9816>

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Перелік рекомендованих художніх творів

Загальні зауваги

Знайомлячись із художніми творами, бажано дотримуватися послідовності пропонованого переліку, що відтворює хронологію лекційного курсу. Звертаючись до тексту, слід зважати на теоретичні положення курсу, що значно полегшить сприйняття тексту і розуміння теоретичного матеріалу. Особливо це стосується творів, що розглядаються на практичних заняттях, оскільки творчі завдання до них орієнтовані на роботу з художнім текстом. Тому під час ознайомлення з цими творами бажано звертати увагу на формулювання питань плану практичного та письмове творче завдання.

Пропонований перелік художніх творів умовно поділяється на 2 блоки. Виділені жирним шрифтом тексти складають **основний** перелік текстів, **обов'язкових** для прочитання. На ці твори орієнтовані теоретичні питання за змістом навчального курсу.

Твори із загального переліку, що не виділені жирним шрифтом, входять до списку **додаткових** текстів, що можуть бути прочитані студентом за власним бажанням. Додаткові твори доповнюють, але не замінюють основний список. Вони становлять окремий блок, подаються окремим списком і перевіряються екзаменатором після успішного тестування за основним блоком творів.

Модульний контроль проводиться у форматі онлайн тестування.

Зарубіжна література I пол. XIX ст. Романтизм

Німеччина

Гофман. Малюк Цахес, на прізвисько Цинобер (пр 1)

Гауф. Каліф-лелека. Гаданий принц. Карлик Ніс.

Грім. Пані Метелиця. Попелюшка

Велика Британія

Байрон. Корсар. Мазепа. **Чайльд Гарольдова мандрівка (I, II ч.)**

С. Колрідж. Поема про старого Мореплавця.

Р. Сауті. Суд божий над єпископом.

В.Скотт. Айвенго, Замок Смальгольм

П.Б.Шеллі поезії

Дж.Кітс поезії

Франція

В.Гюго. Собор Паризької Богоматері (скорочено)

Жорж Санд Консуело

Польща

А.Міцкевич. Кримські сонети. Гражина.

США

В.Ірвінг Ріп Ван Вінкль

Ф.Купер Звіробій, або Стежка війни

Н.Готорн Червона літера

Е.По Золотий жук. Чорний кіт. Вбивство на вулиці Морг

Г.Мелвілл Мобі Дік

Україна

М.Гоголь Шинель (пр 1)

Зарубіжна література II пол. XIX ст. Реалізм

Франція

Бальзак Гобсек (пр 2)

Стендаль Червоне і чорне

П.Меріме Матео Фальконе, Кармен, Таманго, Венера Ільська

Г.Флобер Пані Боварі

Ш.Бодлер Квіти зла

Т.Готье поезії

Л. де Ліль поезії

Ж.М. де Ередіа поезії

Велика Британія

В.Теккерей Ярмарок марнославства,

Ч.Діккенс Різдвяна пісня у прозі, Пригоди Олівера Твіста

Ш.Бронте Джен Ейр (пр. 2)

Німеччина

Г.Гейне Книга пісень

США

Г.Бічер-Стоу Хатина дядька Тома

В.Вітмен Листя трави

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Орієнтовні питання за теоретичним змістом курсу

Модуль І.

Зарубіжна література ХІХ ст. Романтизм

1. Романтизм як провідний літературний напрям початку ХІХ ст, його світоглядні засади, естетика, поетика. Течії в літературі романтизму.
2. Відкриття німецького романтизму. Романтична казка Е.Ф.Гофмана «Малюк Цахес».
3. Своєрідність англійського романтизму. Романтична поема Дж.Г.Байрона «Чайльд Гарольдова мандрівка», байронізм.
4. Французький романтизм. «Собор Паризької Богоматері» В.Гюго як історичний роман доби романтизму.

5. Специфіка американського романтизму. Художні особливості романтичних оповідань Е.По.

6. Поєднання романтизму і реалізму у творчості М.Гоголя. «Петербурзька повість» «Шинель».

Модуль II. Реалізм

1. Реалізм як провідний літературний напрям середини XIX ст, його світоглядні засади, естетичні принципи, жанрова палітра.

2. «Людська комедія» О. Бальзака: задум, структура, проблематика. Повість «Гобсек».

3. «Об'єктивний метод» Г.Флобера та його втілення в романі «Пані Боварі».

4. «Роман кар'єри» Ф.Стендаля «Червоне і чорне».

5. Ч.Діккенс як фундатор «роману виховання», його жанрова специфіка. Художні особливості «Різдвяної пісні».

6. «Джен Ейр» Ш.Бронте як зразок англійського «вікторіанського роману».

Розподіл балів для оцінювання модульних контрольних робіт

Модуль 1 (теоретичний зміст курсу, що не розглядався на практичних заняттях)	Модуль 2 (тексти, що не розглядалися на практичних заняттях)	Сума
10	20	30

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Доповідь на студентську наукову конференцію

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання є **факультативним** видом роботи і передбачає підготовку наукового дослідження з обраної теми і його публічний захист в аудиторії.

Вибір теми здійснюється в межах змісту навчальної дисципліни, обирається індивідуально і вноситься екзаменатором до загального переліку обраних тем доповідей на наукову конференцію. Об'єктами наукового дослідження можуть бути лише художні твори, що не розглядаються на практичних заняттях.

Зміст доповіді:

- обґрунтування актуальності теми;
- сучасний стан її осмислення (на основі конкретних джерел);
- власний внесок в дослідження наукової проблеми;
- висновки проведеного дослідження;
- перелік використаних джерел, в тому числі й електронних ресурсів.

Загальний обсяг – від 6 до 10 друкованих сторінок.

Використана література – не менше 5 наукових джерел з обов'язковими покликаннями на них у тексті доповіді.

Вимоги до оформлення: шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1.5, береги 20 мм. Роздрукований примірник доповіді має бути прикріплений у пластикову теку.

Термін підготовки. Доповідь подається на рецензію викладачу за два тижні до захисту. За умови врахування зауважень рекомендується до участі у науковій конференції.

Оцінка доповіді (до 10 балів) визначається:

- самостійністю виконання,
- змістовністю доповіді,
- дотриманням усіх вимог до структури й оформлення.

Участь студента у науковій конференції чи Всеукраїнському конкурсі студентських робіт та **подання публікації до друку** (за рекомендацією наукового керівника) оцінюється окремо і становить 10 балів. Апробація доповіді на науковій конференції оцінюється в 10 баллів. Усього за виконання ІНДЗ студент може отримати до 30 балів.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Пояснювальне слово

Сума балів, отриманих за III семестр, становить 100 балів, за IV семестрі – 100 балів, з них 30 балів відводиться на підсумкове тестування. Річна оцінка є середнім арифметичним двох семестрових рейтингів.

Підвищити оцінку в межах однієї літери відповідно до шкали ECTS студент має можливість на екзамені. Оцінка за відповідь на екзамені додається до підсумованої кількості балів, отриманих студентом упродовж IV семестру. Передумовою успішного підсумкового тестування є прочитання художніх творів з обов'язкового переліку.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Романтизм як провідний літературний напрям початку ХІХ ст, його світоглядні засади, естетика, поетика. Течії в літературі романтизму.
2. Відкриття німецького романтизму.
3. Своєрідність англійського романтизму.
4. Реалізм як провідний літературний напрям середини ХІХ ст, його світоглядні засади, естетичні принципи, жанрова палітра.
5. Здобутки французького реалізму.
6. Своєрідність англійської реалістичної літератури.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- підручники та посібники з історії зарубіжної літератури романтизму та реалізму;
- довідкові джерела: літературознавчі словники, енциклопедії тощо;
- навчально-методична література з курсу;
- персональні комп'ютери чи мобільні пристрої;
- університетська інформаційно-освітня платформа «Уніком»;
- інтернет-ресурси.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.]/ Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка [2-ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с. URL.: https://shron1.chtyvo.org.ua/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_KhIKh_-_pochatku_KhKh_stolittia.pdf
2. Горенко О.П.. Антропономічний вимір американського романтизму: монографія; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут філології. - К. : ТОВ "ПанТот", 2008. 312 с.
3. Мислителі німецького романтизму / упор. Л. Рудницький, О. Фешовець. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. 588 с.
4. Михед Т. Поетологічні етюди з історії літератури Англії та США : збірник статей. Ніжин: ТОВ Аспект-поліграф, 2005. 172 с.
5. Наливайко Д. Антологія зарубіжної поезії другої половини XIX — початку XX сторіччя. К., 2003.
6. Наливайко Д., Шахова К. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. 416 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Nalyvaiko_Dmytro_Serhiiovych/Zarubizhna_literatura._KhIKh_storichchia_Doba_romantyzmu.pdf
3. Ніколенко О. Мацапура В. Літературні епохи, напрями, течії. Київ: Педагогічна преса, 2014. 228 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nicolenko.pdf>.
7. Ніколенко О.. Романтизм у поезії. Г.Гейне, Дж.Г.Байрон, А.Міцкевич, Г.Лонгфелло: посібник для вчителя / О. М. Ніколенко. Х.: Ранок: Веста, 2003. 176с.
8. Павличко С. Байрон: нарис життя і творчості. Київ: Дніпро, 1989. 196 с.
9. Пупурс І. В.. Схід у дзеркалі романтизму (імагологічна парадигма романтичного орієнталізму: на матеріалі західно- й східноєвропейських

- літератур кінця XVIII - XIX ст.): монографія; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Суми : Університетська книга, 2017. 406с.
10. Радишевський Р. "Українська школа" в польському романтизмі: феномен пограниччя : монографія; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології, Каф. полоністики, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Міжнар. шк. україністики НАН України. Київ: Талком, 2018. 704с.
 11. Попадинець О. О. Історична романістика Вальтера Скотта і Михайла Старицького: проблема типологічного підходу: монографія. Кам'янець-Подільський: Буйницький, 2011. 240с.
 12. Пригодій С.М. Американський романтизм. Полікритика: навч. посібник для студ. філол. спец. вищих навч. закл. К.: Либідь, 2006. 440с.
 13. Свідер І. А.. Предметний світ у творах В. Скотта та Е. Т. А. Гофмана: монографія; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський: [б. в.], 2011. 160с.
 14. Тверітінова Т. І.. Історія зарубіжної літератури XIX століття. Перша половина: доба романтизму: навч. посіб. для студентів; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т філології. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 358с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24735/1/T_Tveritinaova_Istor_zar_lit_2018_I_F_KSL.pdf.
 15. Тверітінова Т.І. Історія зарубіжної літератури XIX століття. Доба реалізму : навч. посіб. для студ.. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 424с. URL.: <https://core.ac.uk/download/355870624.pdf>.
 16. Шалагінов Б. Класики і романтики: Штудії з історії німецької літератури XVIII-XIX ст. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 440 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shalahinov_Borys/Klasyky_i_romantyky_shtudii_z_i_storii_nimetskoj_literatury_XVIII-XIX_stolit.pdf?
 17. Шалагінов Б. Романтичний словник. До історії понять і термінів раннього німецького романтизму; Нац. ун-т "Києво-Могилянська акад.". К.: [НаУКМА], 2010. 138с.

18. Шахова К. Зарубіжна драма другої половини XIX – початку XX сторіччя. К., 2003.
19. Шахова К. О. Нариси творчості зарубіжних письменників-реалістів XIX-XX ст. К., 1975.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека світової літератури. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/>
2. Велика ідея. Практики. Матеріали про метамодернізм. URL: <https://biggggidea.com/practices/metamodernizm-pidkorennya-terminu/>
3. Всесвіт. Український журнал іноземної літератури URL: <https://www.vsesvit-journal.com/category/editorial/>
4. Зарубіжна література. Всі зарубіжні письменники - Каталог авторів, письменників, поетів, літераторів. URL: <https://zarlit.com/>
5. Літакцент. Сайт-провідник у світі сучасного письменства. URL: <http://litakcent.com/about/>
6. Літературознавство. Теорія літератури – цікаві матеріали – додаткові відомості з літератури. URL : <https://ukrlit.net/info/index.html>
7. Слово і Час. Академічний науково-теоретичний журнал. URL: <https://il-journal.com/index.php/journal>
8. Теорія літератури. URL: <https://ukrclassic.com.ua/katalog/teoriya-literaturi>
9. Українська Літературна Газета. Місячник літератури, мистецтва, критики, наукового і громадського життя. URL: <http://www.litgazeta.com.ua/>
10. Читиво. Електронна бібліотека авторів. URL: <https://chtyvo.org.ua/authors/>

Навчальне видання

Л. М. ОСТАПЕНКО

**ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА
XIX СТОЛІТТЯ**

*Навчально-методичний комплекс
для студентів філологічних спеціальностей
(за вимогами кредитно-модульної системи)*

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – О. В. Борщ

За авторським редагуванням

Підписано до друку 21.07.23 р.
Гарнітура Computer Modern
Замовлення № 814

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 1,44
Ум. друк. арк. 2,56

Папір офсетний
Електронне видання

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^А
(04631)7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.